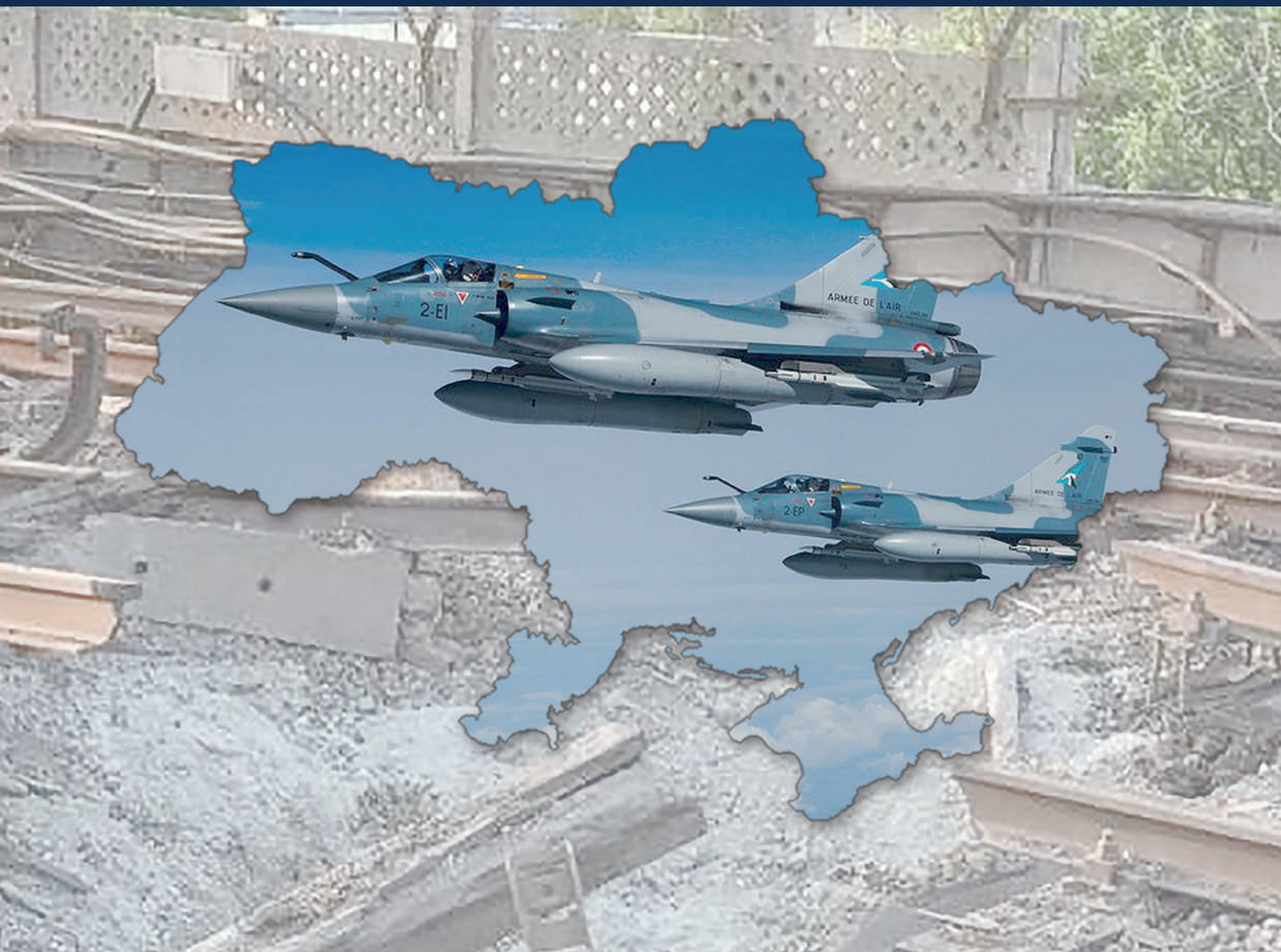

Razumkov
centre

УКРАЇНА: ВІД ВІЙНИ ДО МИРУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ

Аналітичні оцінки
Травень 2025

I.

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА ОБОРОНА: ГОЛОВНІ ПОДІЇ, ПРОЦЕСИ, ТЕНДЕНЦІЇ

За підсумками травня 2025 р., насиченого тривожними повідомленнями із зони бойових дій та ініціативами, заявами й подіями в контексті процесу мирного врегулювання, загальна ситуація не зазнала суттєвих змін у порівнянні з попередніми місяцями. Наразі відсутні ознаки передумов виходу із ситуації стратегічного «глухого кута» як на театрі воєнних дій, так і в процесі мирного врегулювання. Головним результатом перших, після трирічної перерви, російсько-українських переговорів 16 травня у Стамбулі стало підтвердження безперспективності двостороннього діалогу з огляду на незмінність кремлівського бачення завершення війни через примушення України до капітуляції та демонстрацію готовності до затягування війни та впевненості у спроможності виграти війну на виснаження.

Протягом місяця, дії російської сторони переслідували дві основні цілі: імітацію готовності до мирного врегулювання (з метою уникнення зміни позиції Д. Трампа) та створення передумов для примушення України та її партнерів до припинення війни виключно на російських ультимативних умовах. Висока інтенсивність бойових зіткнень очевидно мала за мету посилення кремлем власної переговорної позиції, а серія безпрецедентних за масштабом атак по цивільних об'єктах на всій території України – підрив волі України до спротиву.

БОЙОВІ ДІЇ

Протягом травня 2025 р. переважно зберігалася тенденція до зростання інтенсивності і розширення театру воєнних дій, що сформувалися протягом березня-квітня. **Інтенсивність бойових зіткнень зросла** на 19% у порівнянні з попереднім місяцем – середньодобові показники кількості російських штурмів у травні склали майже 184, а 4 травня противник здійснив 269 штурмових

дій. Відповідно зросли й темпи просування противника (**близько 14 кв. км на добу**), в т. ч. на **Сумщині**, де Україна втратила контроль над майже 100 кв. км території (з березня 2025 р.) під тиском 67-тисячного угруповання російських військ.

Активізація російського наступу на сумському напрямку розпочалася у березні (після витіснення українських сил з території Курської обл.) та переслідує низку військово-політичних цілей, зокрема – реалізації путінського завдання зі створення т. зв. «буферної зони» та відтягування українських сил з інших ділянок фронту. Зазначені вище цілі є також причиною активізації штурмових дій на Харківщині. Загальна чисельність російських сил на кордонах Харківської та Сумської обл. складає близько 125 тис. осіб, якої, **за оцінками розвідки**, недостатньо для успішного штурму навіть одного з обласних центрів. Відомо, що російське командування перекинуло на сумський напрям частину сил з більш пріоритетного для кремля донецького, що, ймовірно, свідчить не про зміну пріоритетів, а про обмеженість резервів попри перманентну чисельну перевагу та стале поповнення близько 30-35 тис. щомісячно.

У травні 2025 р. росія здійснила **найбільш масовані** ракетно-дронові атаки по тилівій території України за час повномасштабного вторгнення. Так, у ніч **24-25 травня** російські війська завдали комбінованого удару із застосуванням дев'яти балістичних ракет, 60 крилатих ракет, 298 ударних БПЛА *Shahed* і дронів-імітаторів; **26 травня** – дев'яти крилатих ракет та 355 безпілотників, **31 травня** – 472 дронів у комплексі з трьома балістичними та чотирма крилатими ракетами. Попри доволі високу ефективність роботи ППО, СОУ відчувають дедалі більші труднощі із перехопленням балістичних ракет через обмежені поставки американських

систем Patriot та ракет-перехоплювачів, а також через постійні удосконалення російських ракет і дронів і тактики їх застосування. За повідомленнями ЗМІ, Україна вичерпала запас ракет для систем ППО SAMP/T і за останні півтора року не отримала жодної ракети для системи Crotale.

На тлі загальної проблеми із засобами ППО, українські інженери та військові в черговий раз продемонстрували неординарне рішення із категорії «вперше в історії воєн». 3 травня за допомогою морських дронів Magura-7, обладнаних американськими ракетами класу «повітря-повітря» AIM-9 Sidewinder, були вражені два російські винищувачі Су-30, які намагалися атакувати українські дрони. Раніше, у грудні 2024 р. аналогічним чином були знищені два російських вертольоти.

МИРНИЙ ПРОЦЕС

16 травня у Стамбулі, за посередництва Туреччини, відбулася перша після трирічної перерви зустріч російської та української делегацій. Чи не єдиним позитивним результатом перемовин став обмін полоненими 1 000 на 1 000 осіб, який став можливим, за повідомленнями ЗМІ, завдяки висунутій турецькою стороною ініціативі, коли перемовини почали заходити у глухий кут. Окремі заяви очільника російської делегації В. Медінського, зокрема, стосовно готовності «воювати рік, два, три», яскраво продемонстрували безперспективність двостороннього діалогу за відсутності дієвих інструментів примусу росії до миру.

ПОЛІТИЧНІ РІШЕННЯ ТА ДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

Протягом травня з'явилася низка свідчень прогресу в нарощуванні українських спроможностей із завдання ударів по цілях в оперативно-стратегічній глибині території противника, що в перспективі дозволить зменшити дисбаланс у засобах далекого ураження із силами противника та, можливо, спонукатиме кремль до переоцінки доцільності подальшого затягування війни.

Ідея створення вітчизняних засобів далекого ураження має тривалу історію. Ще до широкомасштабного вторгнення

повідомлялося про розробку оперативно-тактичного ракетного комплексу (ОТРК) під два типи ракет з дальністю 500 км і 280 км, а у серпні 2024 р. — про успішні випробування вітчизняної балістичної ракети, ймовірно, в рамках проекту ОТРК «Сапсан/Грім-2». 21 лютого на виставці Defense Tech Innovations Forum 2025 вперше показали українську ракету «Трембіта», швидкість якої становить до 400 км/год, і яка здатна вражати стратегічні цілі противника. У квітні 2025 р., за офіційними повідомленнями, обсяги виробництва забезпечили регулярне використання вітчизняної балістичної ракети та «довгого Нептуна» (крилатої ракети з дальністю до 1 000 км). 26 травня Президент України доручив надати окреме фінансування для української балістичної ракетної програми, що може свідчити про перехід до етапу серійного виробництва вітчизняних балістичних ракет.

28 травня міністри оборони України та Німеччини підписали Лист про наміри, згідно з яким Німеччина взяла зобов'язання інвестувати «мільйони євро» у виробництво далекобійних озброєнь в Україні. Подібна ініціатива раніше була підтримана урядом Швеції.

Загалом, ідеї масштабування виробництва озброєнь в Україні шляхом відкриття українських (спільних) підприємств за кордоном (Ramstein Investment for Industries), інвестування її оборонно-промислового сектору («Данська ініціатива») та врегулювання питань експорту вітчизняної оборонної продукції набувають дедалі більшої популярності. На червневому засіданні «Рамштайн» очікується наповнення цих ініціатив реальними кроками. Верховна Рада, Офіс Президента та уряд України готують потрібні рішення стосовно експорту продукції українських оборонних підприємств.

МІЖНАРОДНІ ПОДІЇ (ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ)

27 травня Рада ЄС ухвалила регламент створення інструменту «Безпека і оборона для Європи» (SAFE). Програма обсягом €150 млрд забезпечить фінансування термінових і масштабних інвестицій в Європейську оборонну технологічну та промислову базу (EDTIB) з метою «збільшення виробничих потужностей, забезпечення доступності оборонного обладнання та ліквідації прогалів у спроможностях».

Передбачається, що **SAFE забезпечить також подальшу підтримку України**, залучаючи її оборонну промисловість до цього інструменту.

28 травня ЄС оприлюднив стратегію безпеки для Чорного моря ([The European Union's strategic approach to the Black Sea region](#)), спрямовану на протидію російським загрозам у регіоні. Серед ключових пріоритетів, визначених стратегією, зазначається: розмінування, захист комерційних судноплавних маршрутів, моніторинг критично важливої інфраструктури (підводних кабелів, морських платформ, газових і вітрових електростанцій) і заходи з протидії російському «тіньовому флоту». Передбачається створення Чорноморського центру морської безпеки для забезпечення ситуаційної обізнаності, обміну інформацією, моніторингу та раннього попередження про потенційні загрози та зловмисну діяльність. Окрім створення Центру безпеки, стратегія передбачає масштабну модернізацію регіональної інфраструктури для підвищення військової мобільності – розвиток портів, доріг, залізниць і аеропортів навколо Чорного моря, що дозволить значно пришвидшити переміщення військової техніки. Стратегія ЄС також передбачає поглиблення співпраці з країнами-партнерами, в т. ч. з Україною.

Нещодавнє соціологічне дослідження [Eurobarometer](#) засвідчило підтримку допомоги Україні більшістю громадян Європи (країн ЄС, дев'яти країн-кандидатів і Великої Британії). Три чверті європейців (76%) підтримують фінансову та гуманітарну допомогу, 59% – військову (фінансування поставок та закупівля військового обладнання) і майже три чверті (72%) схвалюють санкції проти росії. Переважна більшість (77%) згодні з твердженням, що російське вторгнення в Україну є загрозою безпеці ЄС.

Протягом травня спостерігалось нарощування російської військової присутності у Фінській затоці, пов'язаної із супроводом танкерів тіньового флоту, а дії росіян стають дедалі агресивнішими. 13 травня, при спробі ВМС Естонії зупинити для перевірки підсанкційне судно Jaguar (без прапора), у повітрі з'явився російський винищувач Су-35, який порушив повітряний простір Естонії. 23 травня російські військові літаки порушили повітряний простір Фінляндії.

Водночас позиція США у російсько-українській війні та перемовинах про мир залишається невизначеною і непослідовною. Проте, враховуючи той факт, що Д. Трамп досі захоплюється ідеєю укладення «великої угоди» з путіним, не варто очікувати з його боку рішучих кроків з протидії росії – партнером у цій угоді має бути переможець, а не переможений. Росія потрібна Трампу з огляду на її ресурсний потенціал, розміри споживчого ринку та спроможності дестабілізувати ситуацію у будь-якій точці планети з метою забезпечення поступливості інших контер-партнерів. Подібні цілі стосовно росії переслідує і Китай. У цій ситуації путін відчуває, що отримав у руки «золоту акцію», якою й намагається скористатися.

Ініціатива Президента США Д. Трампа зі створення системи протиракетної оборони «Золотий купол» викликала бурхливу реакцію з боку російського керівництва. Окрім занепокоєння ризиками порушення стратегічного балансу – в разі негарантованого успіху в реалізації цього амбітного проекту, російське керівництво очевидно усвідомлює більш реальний ризик втягування у новий виток гонки озброєнь. Аналогія між «Золотим куполом» Трампа і «Зоряними війнами» Рейгана, очевидно, викликає в кремлі чіткі причинно-наслідкові асоціації, пов'язані з непосильними військовими витратами та розвалом Радянського Союзу.

РОСІЯ

Терор цивільного населення є **невід'ємною частиною російської традиції ведення війни**. Якщо масовані атаки зазвичай привертають увагу світових ЗМІ та реакцію політиків, то більша частина атак проти цивільних у прифронтових регіонах залишається без належної уваги з боку провідних медіа, політиків і міжнародних організацій. Водночас російсько-українська війна є **найбільш задокументованою війною в історії**, а російські воєнні злочинці також «допомагають» збирати докази вчинених ними злочинів. Так, у доповіді Незалежної міжнародної комісії ООН з розслідування порушень в Україні згадується про сотні відео в російських телеграм-каналах, де демонструються удари по цивільним російськими операторами FPV дронів, що супроводжуються текстовими погрозами нових атак. Комісія ООН дійшла висновку, що «російські збройні сили скоювали

вбивства цивільних осіб за допомогою дронів, що кваліфікуються як злочини проти людяності». Також зазначається, що такі атаки були «широкомасштабними, систематичними та здійснювалися в рамках скоординованої державної політики». Важливо зазначити, що географія розслідування Комісії охоплювала лише Херсон та населені пункти правобережної частини області.

Одним із факторів, який потенційно здатний вплинути на спроможності росії до ведення тривалої війни на виснаження, є **наміри держав-членів ОПЕК+** суттєво збільшити квоти на видобуток нафти. Загострення «цінової війни» на нафтових ринках містить реальну загрозу для російського бюджету, зверстаного з розрахунку ціни \$70 за баррель. Нафтогазові доходи російської казни вже впали на 20%, а прогнозований дефіцит бюджету може зрости втричі від запланованого за підсумками року.

Отже, аналіз найбільш важливих подій, політичних заяв та рішень дозволяє зробити наступні висновки:

- ✓ Загальна ситуація у зоні бойових дій та в контексті перебігу мирного процесу

не зазнала якісних змін, порівняно з попередніми місяцями.

- ✓ Перші, після трирічної перерви, російсько-українські переговори підтвердили обмежену ефективність двостороннього діалогу, з огляду на незмінність ультимативних вимог кремля та відсутність дієвих важелів впливу на російську позицію.
- ✓ В умовах налаштованості росії на тривалу війну на виснаження, дедалі більшого значення набуває нарощування далекобійних спроможностей України як інструменту впливу на ресурсні можливості противника та, відповідно, спонукання до переоцінки потенційних вигадів і втрат від затягування війни.
- ✓ Найближчим часом Україні та її європейським партнерам варто розраховувати у кращому випадку на нейтральну позицію США.
- ✓ Європейські партнери України демонструють стабільну та всебічну підтримку України завдяки переосмисленню актуальності загрози з боку росії як на політичному рівні, так і на рівні переважної частини громадян Європи.

II. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА

У центрі подій травня перебував ініційований США переговорний процес щодо припинення війни в Україні, до якого прямо чи опосередковано був залучений ряд країн світу і міжнародних організацій. На жаль, мирні зусилля Вашингтона, поки що, не мали результату, навпаки, країна-агресор посилила бойові дії на фронті та терористичні атаки мирного населення. Водночас спостерігалися несприятливі тенденції ускладнення безпекової ситуації в різних регіонах світу, послаблення і скорочення американської військової присутності й гуманітарного впливу на світовій арені, а також, військово-політична консолідація країн авторитарного табору.

МІЖНАРОДНІ ПРОЦЕСИ ТА ПОДІЇ

Фактор США на світовій арені. Подальша реалізація зовнішнього курсу Д. Трампа і його тарифної політики посилила зміни геополітичного ландшафту, інспірувала фінансово-економічну турбулентність у різних регіонах, ускладнила відносини з країнами-партнерами. Зокрема, оголошені Президентом США наміри запровадити 50% мито на товари з ЄС, несприятливо вплинули на європейські ринки (згодом це рішення було відкладене). У відповідь Брюссель підготував контрзаходи з обмеження американського імпорту на понад \$100 млрд. Водночас «тарифний пресинг» Д. Трампа викликав проблеми й спротив всередині США – наприкінці травня Федеральний суд з питань міжнародної торгівлі визнав тарифні укази Президента неконституційними. Слід додати, що Д. Трамп не залишив планів приєднати до США Канаду і Гренландію.

Паралельно продовжується відзначена у квітневому моніторингу тенденція згортання сфер американського силового і «м'якого» впливу в різних регіонах світу і в міжнародних організаціях. Внаслідок скорочення американського фінансування, ряд інституцій ООН (зокрема, ЮНІСЕФ, Агентство у справах біженців) переживають фінансову кризу і змушені скорочувати персонал. У цьому контексті знаковою була промова Д. Трампа у Вест-Пойнті 24 травня. За його словами, американські збройні сили не будуть воювати за свободу і демократію в інших країнах, США не буде розповсюджувати демократію у світі «під

дулом пістолета». У рамках такої політики Вашингтон оголосив про поетапне скорочення своєї військової присутності в Європі.

Водночас тривають процеси військово-політичної інтеграції альянсу авторитарних держав. Зміцнюється військово-технічне партнерство Москви та Пхеньяну. 8 травня правитель Росії та лідер Китаю підписали угоду про подальше поглиблення всеосяжного стратегічного партнерства між двома країнами. З цього приводу Сі Цзіньпін заявив, що Росія й Китай повинні бути «справжніми сталевими друзями, загартованими у сотні випробувань».

Отже, з огляду на ці обставини, слід констатувати, що згортання впливу США на світовій арені, по суті, є карт-бланшем для ескалації гібридної експансії авторитарних держав в різних регіонах світу.

Українсько-американські відносини.

Протягом травня тривали активні контакти з американською стороною на вищому і високому рівнях. Позитивним моментом слід вважати ратифікацію Верховною Радою угоди про утворення спільного інвестиційного фонду Україна-США. Заслужує на увагу те, що адміністрація США здійснила перший експорт зброї в Україну на суму \$50 млн шляхом прямих комерційних продажів (DCS). Згодом Державний департамент схвалив продаж обладнання та послуг для підтримки літаків F-16 на суму \$310 млн. Паралельно Вашингтон дав дозвіл Німеччині передати Україні партію ракет великої дальності та ракет до Patriot. Однак, попри це, атмосфера двосторонніх відносин визначалася переважно перебігом переговорного процесу (про це нижче).

Переговорний процес щодо припинення війни в Україні. В узагальненому вигляді слід зазначити, що ініційовані США перемовини, попри їх інтенсивний і багатосторонній характер, поки що не дали результату і не вплинули на війну в Україні. Переговорна позиція Вашингтона, який намагався грати роль неупередженого арбітра (але, демонструючи при цьому толерантність до країни-агресора), відзначалася суперечливістю, непослідовністю, браком чіткого плану і стратегічної перспективи. Своєю чергою, Київ,

демонструючи готовність до конструктивних перемовин, намагався відстоювати національні інтереси та забезпечити справедливий, стабільний мир, за підтримки європейських країн-партнерів. Зокрема, 10 травня, під час візиту до Києва, лідери Франції, Німеччини, Великої Британії та Польщі **висунули вимогу** до росії – з 12 травня піти на безумовне припинення вогню на 30 днів.

Однак, кремль жодним чином не налаштований на припинення війни, намагаючись максимально ускладнити перемовини, висувачи вимоги усунення т. зв. «першопричин конфлікту» і водночас посилював бойові дії на фронті, а також терор проти цивільного населення України.

У рамках переговорного процесу тривала активна «човникова дипломатія» США, до якої згодом приєдналось керівництво Туреччини. 16 травня в Стамбулі відбулись двосторонні перемовини, на які кремль відправив «технічну» делегацію низького рівня. Згодом пройшли тривалі телефонні перемовини Президентів США та росії. Однак, ці зусилля не мали практичних результатів внаслідок непоступливої й провокаційної позиції країни-агресора. Єдиний позитивний результат – масштабний обмін полоненими у форматі 1 000 на 1 000.

Забігаючи вперед, слід підкреслити, що наступний раунд перемовин (2 червня, Стамбул) чергового разу продемонстрував тактику імітації переговорного процесу з боку рф. Ідеться про висування заздалегідь **неприйнятних вимог** – фактично капітуляції України, максимальне затягування перемовин і водночас поступки в чутливих для Києва гуманітарних питаннях (обмін полоненими та тілами загиблих), виключно з тим, щоб продемонструвати перед США і світовою спільнотою формальну присутність у мирному процесі й уникнути подальших санкцій.

Отже, безрезультатні зусилля умиротворення агресора довели необхідність перегляду політики США на російському напрямі та здійснення консолідованого, спільно з європейськими партнерами, силового примушення росії до миру.

Виборчі процеси в країнах-партнерах. Важливе значення для України мали підсумки виборчих кампаній в окремих європейських країнах. Насамперед слід відзначити загальну

тенденцію помітного «поправління» електорату і посилення позицій консервативних і ультраправих політичних сил.

Німеччина. На початку травня ХДС/ХСС і СДПН підписали коаліційну угоду, лідер християнських демократів Ф. Мерц склав присягу та став канцлером ФРН. Водночас привертає увагу **зростання популярності** та впливу партії «Альтернатива для Німеччини», яку Федеральне відомство з охорони конституції визнало правоекстремістською.

Велика Британія. 1 травня на місцевих виборах впевнено перемогла правопопулярська партія Reform UK, на чолі з одіозним політиком Н. Фараджем. Ця партія здобула 677 із 1 600 мандатів у радах різних рівнів.

Румунія. Кампанія з виборів Президента мала гостро конфронтаційний і скандальний характер. 18 травня у другому турі Президентських виборів **переміг** прозахідний кандидат, мер Бухареста Н. Дан, з результатом 53,6%. Ультраправий проросійський політик Д. Сімон набрав 46,4% голосів виборців.

Португалія. 18 травня на дострокових парламентських виборах ультраправа партія «Чега» вперше **обігнала** лівоцентристських соціалістів і стала головною опозиційною партією. «Чега», отримавши 60 місць в парламенті Португалії, Соціалістична партія – 58.

Польща. Важливе значення для Києва мали президентські вибори в сусідній країні. Тривожним фактом стало те, що за підсумками **першого туру**, одіозні ультраправі антиукраїнські кандидати С. Менцен і Г. Браун отримали відповідно 14,8% і 6,3% голосів польських виборців. У другому турі, з мінімальним відривом (50,9% – 49,1%), переміг представник консервативних сил, директор інституту національної пам'яті К. Навроцький.

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ

У травні українська дипломатія зосереджувала зусилля на переговорному процесі з припинення війни, координації мирних ініціатив та формуванні гарантій тривалої безпеки, розширенні міжнародної допомоги Україні, інтеграції до ЄС і НАТО, а також притягненні росії до відповідальності за злочин агресії.

Політичний діалог з іноземними партнерами

Протягом місяця тривали інтенсивні політико-дипломатичні перемовини та консультації на різних рівнях у двох- та багатосторонньому форматах, які були сфокусовані, переважно, на просуванні національних інтересів, забезпеченні сталого, справедливого миру для України. Ці теми були в центрі перемовин із Президентом США, його спецпредставниками, американськими політиками й урядовцями тощо.

На початку травня відбувся офіційний візит Президента України до Чехії, в ході якого обговорювалося продовження оборонної, політичної та гуманітарної підтримки України. У рамках візиту відбулося підписання Спільної декларації щодо створення Центру єдності (Unity Hub) України в Чехії.

Плідними були контакти з [Канцлером Німеччини](#), Президентом Франції, Прем'єр-міністрами Великої Британії та Польщі. Своєю чергою, продуктивними слід вважати перемовини в Анкарі 15 травня з керівництвом Туреччини, а також серію консультацій з лідерами Нідерландів, Данії, Швеції, Болгарії, Чорногорії, Молдови, в рамках саміту Європейської політичної спільноти (16 травня, Албанія).

17-18 травня, під час візиту української делегації до Риму, відбулись зустрічі на вищому рівні з віцепрезидентом США і держсекретарем, Президенткою Швейцарії, новообраним Прем'єр-міністром Канади тощо. Також до активу української дипломатії слід віднести перемовини з Президентом Фінляндії, Сербії, Північної Македонії, Прем'єр-міністрами Італії, Хорватії, Норвегії, Словенії, Греції, Люксембургу тощо. Окремо слід відзначити [контакти](#) з Генеральним секретарем НАТО, Президентом Європейської ради та Головою Єврокомісії. Розширюють географію дипломатичних контактів зустрічі з Прем'єр-міністром Австралії, Президентом Азербайджану, перемовини з Президентом Екватору тощо.

Стратегічно важливе значення мав візит української делегації до Німеччини 28 травня. У Берліні відбулись перемовини з Канцлером і Президентом Німеччини, керівництвом Бундестагу і представниками німецького бізнесу. За підсумками перемовин, німецька сторона оголосила про черговий масштабний

пакет воєнної підтримки, а також досягнуто домовленості про спільне виробництво далекобійної зброї.

Варто додати, що протягом травня Україну також відвідали делегації ряду міжнародних інституцій. Зокрема, в Києві відбулись зустрічі з керівництвом Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Президентом Агентства ЄС з питань співробітництва у сфері кримінального правосуддя (Євроюст), представниками місії МВФ тощо.

Міжнародна солідарність і допомога Україні у протистоянні російській агресії

На фоні зміни політики США на євроатлантичному напрямі та припиненні воєно-фінансової підтримки України, вирішальне значення для Києва набуває солідарність і допомога європейських союзників, а також інших країн-учасниць групи «Рамштайн». Протягом травня ряд держав Європи, а також ЄС, заявили про політичну солідарність з Україною у боротьбі з російською агресією, оголосили про нові транші воєнної та фінансової підтримки.

Зокрема, Німеччина вирішила виділити Києву новий пакет воєнної допомоги розміром €5 млрд і укласти [контракт](#) на виробництво систем IRIS-T для України (€2,2 млрд). Уряд Швеції надав близько \$504 млн на зміцнення обороноздатності України. ЄС оголосив про транш у майже €1,9 млрд на військову підтримку України. Група європейських країн, в рамках «чеської ініціативи», повідомила про передачу 1,8 млн боєприпасів цього роду. Данія заявила про 26-й пакет військової допомоги Україні сумою близько \$628 млн.

Міноборони Нідерландів проінформувало про відправку останньої партії винищувачів F-16 в Україну й домовилося з Румунією про створення спільного центру з навчання українського технічного персоналу F-16. Міжнародна коаліція дронів [оголосила](#) про наміри спрямувати €2,7 млрд на підтримку України у 2025 р.

Не менш важливе значення має допомога у фінансовій і соціально-економічній сфері. У травні Єврокомісія здійснила виплату четвертого траншу макрофінансової допомоги Україні сумою €1 млрд, в рамках ініціативи G7 «Надзвичайний кредит на підтримку

України» (ERA). Також очікується фінансова допомога з боку Японії розміром \$3 млрд. Значну підтримку виділила Велика Британія для гуманітарних організацій, що діють в Україні. Люксембург зробив внесок у Фонд підтримки енергетики України.

Складовою підтримки України є посилення санкцій проти країни-агресора. У травні ЄС схвалив 17-й пакет санкцій, які охоплюють близько 200 суден тіншового флоту. Нові заходи також включають введення додаткових обмежень, у відповідь на гібридну агресію, порушення прав людини та використання хімічної зброї, що зробило ці заходи найбільш масштабними з початку війни.

Говорячи про міжнародну солідарність, слід також згадати про рішення саміту міністрів фінансів країн G7, у якому засуджується російська агресія, наголошується на «непохитній підтримці України у захисті її територіальної цілісності та права на існування». Водночас про підтримку та солідарність з Україною заявили учасники травневого саміту Європейської політичної спільноти.

Просування українських інтересів та ініціатив на світовій арені

У форматі двосторонніх відносин, а також на різних міжнародних майданчиках, офіційний Київ намагався просувати ініціативи в різних сферах, консолідувати солідарність і підтримку у протистоянні російській інтервенції.

Пріоритетним напрямом є інтеграція українського ОПК до системи оборонних індустрій Європи. У цьому напрямі українська сторона зробила ряд важливих кроків. 12 травня в рамках другого Форуму оборонної промисловості ЄС – Україна, Міністр стратегічних галузей промисловості України та керівник Асоціації аерокосмічної, безпекової та оборонної промисловості Європи підписали Меморандум щодо співпраці в оборонній промисловості. Паралельно Україна та Нідерланди уклали меморандум щодо захисту критичної інфраструктури. Своєю чергою, міністерство з питань стратегічних галузей промисловості та іспанська компанія Escribano Mechanical and Engineering, узгодили питання локалізації виробництва воєнної техніки в Україні.

Завершено стратегічно важливий процес створення Спеціального трибуналу щодо злочину агресії РФ проти України, в рамках Ради Європи. 9 травня глави МЗС Європи ухвалили «Львівську заяву», в якій наголошується на завершенні всіх необхідних процедур. 14 травня в Люксембурзі держсекретар МЗС України офіційно передав відповідний лист Генсеку Ради Європи й узгоджені проекти всіх необхідних документів. Комітет міністрів Ради Європи ухвалив завершення цієї роботи. Останнім кроком має стати підписання двосторонньої Угоди між Україною та Радою Європи про створення Спеціального трибуналу.

На міжнародних майданчиках триває процес подолання та відшкодування наслідків російської агресії. Зокрема, українська сторона взяла участь у VIII міжнародній конференції, присвяченій захисту прав потерпілих від воєнних злочинів. Згодом в Гельсінкі під егідою ПАРЕ відбулась міжнародна конференція Deported Ukrainian Children: Europe's Actions, мета якої – консолідація міжнародних зусиль для повернення українських дітей, депортованих країною-агресором. Слід додати, що в травні Європейський парламент ухвалив резолюцію про повернення українських дітей, насильно вивезених до РФ. Паралельно в Гаазі пройшло чергове засідання Міжурядового переговорного комітету (INC) з розробки Міжнародного договору про створення Комісії з розгляду заяв постраждалих унаслідок російської агресії проти України.

ТЕНДЕНЦІЇ, ЗДОБУТКИ ТА ВИКЛИКИ НА ШЛЯХУ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄС

Україна здійснює низку заходів для практичного започаткування переговорного процесу про вступ до ЄС. Зокрема, 14 травня Кабмін України затвердив Дорожні карти у сферах верховенства права, реформи державного управління та функціонування демократичних інституцій. Також ухвалений План заходів щодо захисту прав національних меншин. Тобто виконані всі внутрішні процедури для відкриття перемовин у рамках кластера № 1 «Основи процесу вступу до ЄС».

Своєю чергою, Єврокомісія передала Європейській Раді скринінгові звіти щодо кластера № 2 «Внутрішній ринок» і кластера № 6 «Зовнішні відносини» для України. А 27 травня міжвідомча робоча група

затвердила проєкти переговорних позицій України щодо цих кластерів. Водночас завершено підготовку до скринінгу за розділами кластера № 3.

Керівництво ЄС позитивно оцінює кроки України на шляху євроінтеграції. 7 травня у виступі на засіданні Європарламенту Голова Єврокомісії Урсула фон дер Ляйен [зазначила](#), що ЄС і Україна успішно працюють над забезпеченням умов для перемовин про вступ, і Єврокомісія розраховує на відкриття всіх кластерів у 2025 р.

Однак, подальші перспективи євроінтеграції України залишаються невизначеними внаслідок тривалого блокування офіційним Будапештом відкриття перемовин про вступ України до ЄС. У травні режим В. Орбана запровадив в Угорщині масовану антиукраїнську кампанію, основу на фейках, брехні та спотвореній інформації про Україну. Складовою цієї кампанії є спекулятивні т. зв. «консультації з громадськістю» щодо вступу України до ЄС. Розгорнута кампанія боротьби з «зовнішнім ворогом» спрямована, з одного боку, на дискредитацію України та мобілізацію електорату правлячої партії «Фідес», а з іншого — на знищення внутрішньої опозиції (партія «Тіса»), з прицілом на майбутні парламентські вибори. Критично ускладнив ситуацію у двосторонніх відносинах [«шпигунський конфлікт»](#), пов'язаний із затриманням в Україні агентів військової розвідки Угорщини та наступною взаємною висилкою дипломатів.

На жаль, 27 травня на засіданні Ради ЄС із загальних питань, країни-учасниці обмежилися лише критикою на адресу Угорщини, замість запровадження практичних кроків. Водночас, за [інформацією ЗМІ](#), Брюссель розробляє альтернативний сценарій проведення перемовин про вступ України до ЄС в обхід Угорщини. Ідеться про використання гнучкості права ЄС для надання Україні можливості продовжувати технічні та юридичні кроки до членства там, де однасторонність рішень не є обов'язковою та вести

перемовини з Києвом у форматі 26 країн ЄС. Але очевидно, що це лише тимчасовий, паліативний варіант, який не розв'язує проблему угорського вето й не може влаштувати Україну.

Іншим проблемним чинником у відносинах Києва та Брюсселя є ухвалені Єврокомісією, 22 травня, перехідні заходи щодо українського експорту, які наберуть чинності з 6 червня. Отже, відновлення довоєнних квот, зокрема, на експорт української сільськогосподарської продукції, не в останню чергу пов'язане з внутрішньополітичною кон'юнктурою в ряді східноєвропейських країн-членів ЄС. Це рішення є проблемним для Києва та потребує пошуку компромісного рішення щодо оптимізації торговельного режиму, у т. ч. модернізації положень Зони вільної торгівлі Україна-ЄС.

Процеси та події у травні 2025 р. засвідчили зростання несприятливих тенденцій геополітичної турбулентності, послаблення та фрагментації євроатлантичного партнерства на фоні непослідовної та конфліктної політики Вашингтона. Через безрезультатність миротворчих зусиль США, внаслідок блокування країною-агресором переговорного процесу, зросла ймовірність дистанціювання США від війни в Україні.

З огляду на це, Києву важливо, з одного боку, утримати позитивний діалог і партнерство з США принаймні на нинішньому рівні. І водночас намагатися розширити «географію» політичної й економічної підтримки у протистоянні агресору. А з іншого — зосередити зусилля на європейському векторі, намагатися консолідувати європейську політичну солідарність і воєнофінансову допомогу, забезпечити прискорену й ефективну інтеграцію національного ВПК до системи оборонних індустрій Європи. Водночас особливого значення набуває мінімізація та подолання негативного впливу «угорського фактора», просування євроінтеграційного процесу з використанням всіх наявних можливостей.

РІШЕННЯ І ПРОЄКТИ

Одна з найвагоміших подій травня — підписання стратегічної угоди між Україною та Сполученими Штатами Америки, про створення Інвестиційного фонду відбудови та партнерства у сфері критичних корисних копалин. 8 травня Верховна Рада [ухвалила за основу і в цілому](#) ратифікацію Угоди про копалини між США та Україною («За» проголосували 338 депутатів).

Важливо наголосити, що, згідно з угодою, фонд — це інструмент інвестицій в Україну, а не механізм передавання активів. Водночас Фонд є спільною ініціативою двох держав із рівним розподілом участі — 50/50. Кошти фонду інвестуватимуться виключно в Україну — у видобуток корисних копалин, нафту, газ, інфраструктурні та переробні проєкти. Водночас повний контроль над надрами та ресурсами залишається за Україною, як і право визначати умови використання національних ресурсів.

Хоча у парламенті напередодні голосування і вже після висловлювалися критичні коментарі стосовно окремих положень угоди, однак є підстави стверджувати, що угода сприятиме як довгостроковому партнерству із США, так і посиленню обороноздатності України, що на сьогодні є критично пріоритетним завданням.

Слід вказати, що найближчим часом Україна зіштовхнеться з рядом нових умов життєдіяльності, які привнесуть суттєві зміни у виробничу і логістичну структуру економіки країни. Йдеться не лише про сферу оборони.

Однією з нових реалій, яку Україна має використати для структурних змін є те, що напевне Євросоюзом будуть [запроваджені значно вищі мита](#) на імпорт українських товарів.

Європейський Союз 22 травня ухвалив рішення про відновлення квоти на імпорт деяких сільськогосподарських товарів з України, яке (рішення) пов'язане з припиненням дії спеціального безмитного режиму,

який було запроваджено у 2022 р. після повномасштабного вторгнення, для підтримки українських фермерів. Новий режим набуде чинності 6 червня.

Значимо, квоти є тимчасовим заходом, і ЄС працює над переглядом поглибленої та всеосяжної зони торгівлі між ЄС та Україною. Між тим, ЄС планує впровадити «перехідні заходи», поки сторони оновлюють загальну торговельну угоду. Однак, вже зрозуміло, що перехідну пропозицію буде значно скорочено — зокрема на імпорт сільськогосподарської продукції, яка є важливою для українських виробників, а також наповнення бюджету.

Упродовж місяця Єврокомісія та Україна проводили інтенсивні консультації відповідно до ст. 29 Угоди про асоціацію, щоб узгодити довгострокову лібералізацію взаємних тарифів.

Підкреслимо, сільськогосподарський експорт є критично важливим для економіки України (див. також далі). Спрощення торгівлі з ЄС [допомогло українським фермерам](#) пережити величезні труднощі — тимчасову втрату основного експортного шляху через Чорне море, мінування полів і мобілізацію.

Проте збільшення поставок відносно дешевої української продукції на ринок ЄС викликало спротив серед місцевих фермерів у таких країнах, як Польща, Угорщина та Словаччина. Це спричинило політичну напругу й заклики до захисту національних ринків навіть із боку держав, які активно підтримують Україну у боротьбі проти росії, зокрема Польщі.

Тому досягнення взаємно прийнятних експортно-імпортних умов (насамперед, в аграрному секторі) з Євросоюзом є критичним для відновлення України.

ПОДІЇ, ПРОЦЕСИ, ТЕНДЕНЦІЇ

Слід визнати, що продовження війни означає сповільнення економічного відновлення країни. За попередніми даними НБУ, ВВП України в I кв. 2025 р. зріс лише

на 0,5%, порівняно з аналогічним періодом попереднього року. Поряд з цим, [за деякими експертними оцінками](#), реальний ВВП зріс за вказаний період на 0,8%. У будь-якому випадку, систематичні бомбардування українських міст, сіл, виробничих об'єктів призводять до значних втрат і погіршують часові перспективи відновлення країни.

Незважаючи на агресію, слід звернути увагу на те, що Україні вдається утримати макроекономічні баланси, значною мірою з-за утримання контролю над валютним сектором, у т. ч. готівковим.

У квітні на готівковому валютному ринку України були зафіксовані дещо неочікувані результати. Ідеться про те, що українці за місяць купили готівкової валюти на \$1,73 млрд, а продали – на \$1,54 млрд. Тобто, по-перше, обсяги купівлі валюти населенням (у квітні) [перевищили](#) обсяги її продажу на \$190 млн, що є найменшим показником із серпня 2023 р. По-друге – обсяги продажу готівкової валюти населенням стали найбільшими від початку повномасштабної війни.

Загалом, від початку року до травня 2025 р., обсяги купівлі валюти населенням перевищили обсяги продажу на \$3,35 млрд. Також нагадаємо, що [у 2024 р. населення купило валюти](#) на \$12,22 млрд більше, ніж продало.

Поки важко сказати, чи є це короткостроковий наслідок посилення нестійкості попиту на готівкову валюту, чи це прояв «розвороту» валютних тенденцій (зауважимо, що за попередніми даними, у травні українці відновили прискорену купівлю готівкової валюти). Зокрема, не виключено, що продажем готівкової валюти (яка слугує засобом заощаджень) населення поповнювало ресурси на поточні (споживчі) витрати в умовах досить високої інфляційної динаміки.

Зараз спостерігається прискорення інфляції, замість її традиційного скорочення у весняно-літній період. Так, у квітні місячний показник інфляції становив 0,7%, відтак у річному вимірі споживча інфляція прискорилася до 15,1% (відповідний показник у березні складав 14,6%). Такий рівень не є чимось надзвичайним, однак засвідчує неспроможність НБУ досягти успіху в приборканні інфляції. Також це засвідчує, що в

умовах девальвації гривні інфляція продовжить прискорення, впливаючи на національних виробників.

Певним підтвердженням такої реакції є те, що за перші три місяці 2025 р. Україна придбала за кордоном товарів на \$8,6 млрд більше, ніж продала – експорт українських товарів відносно аналогічних місяців 2024 р. впав на 7%, а імпорт зріс на 16%. Таким чином, негативне сальдо торгівлі досягло історичного максимуму.

Звичайно, значну частку займають витрати військового та оборонного характеру, однак внутрішні споживчі ринки також розширюються значною мірою за рахунок імпорту. Продовження цього посилює ризики, пов'язані з фінансуванням (покриттям) торговельного дефіциту країни. Наразі цей дефіцит покривається завдяки зовнішній фінансовій допомозі – у 2024 р. – \$41,7 млрд. І, якщо з фінансовою допомогою на поточний рік складається позитивна ситуація, то, напевне, Україні потрібно точніше визначитись зі структурою зовнішньої торгівлі на наступні роки.

Поряд зі «застережними» процесами, пов'язаними валютними потоками країни, слід вказати на важливий позитивний процес, який є домінуючим для збереження і примноження міжнародних резервів України.

Вказані резерви у квітні зросли на 10,2%, або на \$4,3 млрд і станом на 1 травня досягли \$46,7 млрд. Така [динаміка зумовлена](#), з одного боку, значними обсягами надходжень від міжнародних партнерів, а з іншого – як вказано вище, найменшими за останні місяці обсягами чистого продажу валюти Національним банком на валютному ринку.

Як і раніше, завдяки активній позиції партнерських країн, на валютні рахунки уряду в НБУ минулого місяця надійшло \$6,35 млрд, у т. ч. \$4,86 млрд – від ЄС у межах інструменту Ukraine Facility та ініціативи G7 Extraordinary Revenue Acceleration for Ukraine (ERA).

Вкажемо на дві позитивні характеристики поточного рівня міжнародних резервів. По-перше, такий рівень забезпечує фінансування 5,6 місяця майбутнього імпорту.

По-друге – вказаний рівень резервів є найвищим в історії. Водночас це є позитивною ознакою розвитку стабілізаційних процесів в Україні.

Хоча сьогодні резерви України задовільні, однак невдовзі можуть прискоритись процеси, які матимуть критичний вплив на світову фінансову систему, з високими втратами для країн, які мають низький резервний запас. (Див. далі).

Відтак, важливість наповнення резервів зростає і стає дедалі вищою. Зокрема через те, що вже найближчим часом можуть зменшитись валютні надходження від експорту аграрної продукції. Як вказано вище, у червні закінчується пільговий режим аграрного експорту до ЄС, що, напевне, призведе до необхідності пошуку нових економічних ніш.

Є підстави стверджувати, що вітчизняні виробники та експортери розуміють ситуацію. Так, за повідомленням Мінагрополітики, в Україні зростає агропереробка. Найбільший приріст виробництва у 2024 р. показали переробка фруктів та овочів (понад 27%), а також виробництво олії, тваринних жирів і молочні продукти (зростання близько на 13-14%).

Збільшення обсягів переробки позитивно впливає на експорт харчових продуктів – у 2024 р. він (експорт) зріс до \$5,7 млрд, тобто на 20,8% більше, порівняно з 2023 р.

Поряд з цим, змінюється і якість вироблених товарів, які мають зростаючий попит на європейських ринках. За результатами 2024 р., Україна увійшла в трійку найбільших експортерів органічної продукції до країн Євросоюзу.

Ці позитивні факти не повинні недооцінюватися, оскільки засвідчують, що, по-перше, навіть в умовах великої війни вітчизняним виробникам вдається не тільки тримати позиції, а й збільшувати присутність за кордоном. По друге – відбувається результативна та ефективна адаптація вітчизняного агропромислового комплексу до нових реалій. Тобто, є підстави стверджувати, що саме агропромисловий комплекс залишатиметься серед пріоритетних у відновленні країни.

Ще раз підкреслимо, що успішність трансформаційних кроків України значною мірою залежатиме від надійності валютних резервів країни. У цій частині можуть відбуватися зміни.

У березні 2025 р., вперше, починаючи з жовтня 2000 р., Велика Британія обігнала Китай за обсягом американських облігацій, які знаходяться у власності окремої країни. Тобто, Велика Британія стала другим за величиною іноземним тримачем цінних паперів казначейства США, після Японії.

Наслідком є те, що Китай поступово диверсифікує свої резерви, і цей процес, напевне, прискориться, якщо тарифні негаразди продовжуватимуться. І дії Китаю можуть наслідувати й інші країни, якщо торговельна війна не згортатиметься. За таких умов на долар можуть чекати девальваційні впливи, що матиме важко передбачувані наслідки на глобальну фінансову систему загалом, і на міцність резервів окремих країн (у т. ч. України).

При цьому, Україна не повинна допускати невважених кроків. Зокрема, НБУ не повинен допускати безплідних дискусій про переорієнтацію «прив'язки» гривні з долара на євро.

IV. ЕНЕРГЕТИКА

БАЛАНС

У травні нестачі електроенергії в Об'єднаній енергетичній системі України не спостерігалося. Більше того, за малоохмарної погоди НЕК «Укренерго» обмежувала виробництво на СЕС через профіцит генерації. Постачання електроенергії споживачам переривалося лише через негоду. Це відбувалося дев'ять разів, найбільше — 5 травня 2025 р. для 68 населених пунктів у п'яти обл. (причому 11 залишалися без світла понад добу).

Базову потужність Об'єднаної енергосистеми України забезпечували шість (до 12 травня 2025 р. — п'ять) блоків АЕС, що генерували до 5,3 ГВт енергії. В Міненерго **запевнили**, що графіки планових ремонтів на атомних станціях «розроблено так, щоб мінімізувати можливий дефіцит потужності, та щоб була можливість покривати потреби споживання».

Джерелом маневрової потужності були до десяти енергоблоків ТЕС і ТЕЦ, а також ГЕС і ГАЕС, які спільно виробляли 3,0–3,5 ГВт електроенергії. Потужність генерації на станціях, що використовують відновлювані джерела, становила 1,0–1,2 ГВт.

Генерація на підприємствах ПрАТ «Укргідроенерго» в травні не перевищувала 0,5 ГВт. При цьому, помітного зростання генерації електроенергії на ГЕС і ГАЕС у червні не очікується, оскільки на рівнинних річках України спостерігається невиражене водопілля з весняною маловодністю й мінімальним рівнем води в літню межень. Востаннє така несприятлива гідрологічна ситуація фіксувалася в Україні у 2020 р.

Частка АЕС у структурі генерації в травні, попри ремонтну кампанію, становила близько 55%. На ТЕС припадало 18–20% виробництва енергії, станції на ВДЕ — 10–12%, ТЕЦ — до 7%, ГЕС — до 6%. У цілому, обсяги

генерації в Україні становили близько 10 ГВт щогодини (у 2021 р. — до 15 ГВт).

У звітному періоді, переважно ввечері, вітчизняні споживачі **імпортували** з п'яти сусідніх держав до 90 ГВт год електроенергії на тиждень (в окремі вечірні години, наприклад, о 20:00 5 травня — 1,3 ГВт). У першій і третій декадах місяця зберігалися сприятливі можливості для комерційного **експорту** до 0,5 ГВт електроенергії до Угорщини й Молдови (до 30 ГВт год на тиждень). При цьому, до завершення ремонту ЛЕП «Ісакча — Вулканешти», розпочатого 22 квітня 2025 р., Україна забезпечує балансування енергетичної системи Молдови.

Запасів вугілля на складах ТЕС і ТЕЦ (2,6 млн т) достатньо для проходження міжсезоння.

Газотранспортна система України функціонувала в нормальному режимі. Номінації замовників послуг бронювання потужності виконувалися повним обсягом.

Добове споживання газу в Україні скоротилося до 25 млн куб. м. Оскільки власний видобуток становив 42–43 млн куб. м, а імпорт з Угорщини, Польщі та Словаччини — до 20 млн куб. м (**загалом**, у травні — 450 млн куб. м), це дозволило щодоби закачувати до підземних сховищ до 40 млн куб. м. Завдяки цьому, запаси газу в них **збільшилися** до 1,9 млрд куб. м (без урахування 4,1 млрд куб. м газу «довготривалого зберігання» і 0,6 млрд куб. м ресурсу, формально переведеного в категорію «буферний газ»).

Утім, цей показник є нижчим, ніж торік, на 30%, і меншим, ніж у 2015–2018 рр., на третину. Це означає, що до 1 листопада 2025 р. Група Нафтогаз має імпортувати ще 4,0 млрд куб. м газу, а якщо їй не вдасться вберегти свої потужності від подальших руйнувань, — 5,0–5,5 млрд куб. м газу.

При цьому наявні в українського енергетичного монополіста фінансові можливості дозволяють за нинішнього рівня цін на газ закупити не більше 2,0 млрд куб. м цього ресурсу.

На відміну від природного газу, нестачі бензину й дизельного пального в Україні не прогнозується. Попри сезонне зростання попиту, пального на ринку достатньо, щоб задовольнити потреби усіх споживачів без винятку.

ПРОБЛЕМИ ТА РІШЕННЯ

Кількість повідомлень про підготовку до осінньо-зимового періоду в травні суттєво скоротилася. Про першочергові завдання міжсезоння згадував лише прем'єр після **створення** чергового «Штабу з підготовки об'єктів житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу до осінньо-зимового періоду 2025–2026 рр. та забезпечення його сталого проходження під час воєнного стану» і **представляючи** колективу Групи Нафтогаз нового голову правління. За словами очільника уряду, пріоритетами енергетичної безпеки України на найближчий час є підготовка до сезону, накопичення достатніх запасів газу в підземних сховищах, а також швидке та якісне відновлення енергетичної інфраструктури, пошкодженої російськими ударами. «Світло і тепло повинні бути в оселях усіх українців», – наголосив він.

Не менш лаконічними були й в Міненерго, **запевнивши**, що «Антикризовий енергетичний штаб координує всі підготовчі роботи, усі заплановані заходи реалізуються повним обсягом». Особливу увагу буде **приділено** відновленню об'єктів енергопостачання, зміцненню їхнього інженерно-технічного захисту, передусім у прифронтових регіонах, а також **розвитку** розподіленої потужності й відновлюваних джерел.

У рамках цієї роботи в січні-квітні 2025 р. **введено** в експлуатацію 365 МВт нової генерації, зокрема 94 МВт і 73 МВт, відповідно СЕС і ВЕС. Утім, останнє викликає все більшу занепокоєність в операторів, оскільки розміщення на місцях малих енергетичних установок потужністю 1–10 МВт, передусім когенераційних, що працюють на місцевому паливі та приєднані до систем розподілу, підміняється

встановленням фотоелектричних панелей без інверторів і систем зберігання енергії.

За останні дев'ять місяців в Україні введено в експлуатацію майже 1 ГВт СЕС. Це призвело до того, що за малохмарної погоди й температури повітря вище +10°C ціна електроенергії на ринку «на добу наперед» у денні години, попри обмеження генерації за командами НЕК «Укренерго», падала до нуля. Це не лише дестабілізувало торгівлю, але й загрожувало стабільності системи, оскільки **план** із будівництва 1 ГВт високоманевреної, насамперед газопоршневої й газотурбінної генерації досі не виконано, а 0,7 ГВт швидких резервів, **придбаних** на чотирьох спеціальних аукціонах, запрацюють лише після 1 грудня 2026 р.

Серед заходів, ужитих у травні для розв'язання проблем, наявних у паливно-енергетичному комплексі, варто виокремити:

- ✓ **утворення** Штабу з підготовки об'єктів житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу до осінньо-зимового періоду 2025–2026 рр. та забезпечення сталого його проходження під час воєнного стану. Штаб організовано як тимчасовий консультативно-дорадчий орган Кабінету Міністрів України з метою оперативного розв'язання наявних проблемних питань, координації дій із відновлення зруйнованих/пошкоджених об'єктів, управління резервом обладнання і матеріалів, необхідних для використання в разі виникнення надзвичайних ситуацій, забезпечення споживачів якісними комунальними послугами, удосконалення системи розрахунків між споживачем та надавачем послуг, сприяння укладенню договорів на постачання природного газу між підприємствами теплопостачання й постачальниками природного газу;
- ✓ **погодження** розподілу гарантованої потужності на місячний період у точках міждержавного з'єднання Гребеники (Молдова – Україна), Каушани (Україна – Молдова), Орлівка/Ісакча (Румунія – Україна), шляхом проведення в червні-жовтні 2025 р., на платформі RBP, аукціонів розподілу потужності для послуг транспортування. Це дозволить

залучити Трансбалканський трубопровід для імпорту до 3 млн куб. м природного газу на добу за конкурентним тарифом (зі знижкою у 25%);

- ✓ **затвердження** плану дій для подолання кризової ситуації на ринку нафти та нафтопродуктів України, розроблення якого передбачено п. 5 ч. II ст. 4 **Закону** України «Про мінімальні запаси нафти та нафтопродуктів». При цьому, ознакою виникнення кризової ситуації рівня надзвичайної ситуації, визначено досягнення обсягом комерційних запасів одного чи декількох продуктів (нафти сирої, конденсату газового, бензину моторного, пального дизельного, газу скрапленого), рівня, що покриває (забезпечує) сім і менше днів щодобового обсягу його (їхнього) споживання (реалізації), яке спостерігається протягом трьох календарних днів;
- ✓ **створення** Інформаційної бази даних споживання природного газу, що забезпечуватиме контроль його використання, автоматизований облік споживачів, обсягів спожитого (відібраного) ними природного газу, а також пов'язаних з ними суб'єктів ринку. Адміністратором бази визначено ТОВ «Оператор ГТС України»;
- ✓ **змінення Кодексу** системи передачі:
  - з уточненням: значення термінів і скорочень; типи коригувальних дій, що має застосовувати оператор системи передачі, порядок їхньої підготовки та здійснення; план забезпечення безпеки для захисту критичної інфраструктури; зміст операційних угод; критерії оцінки якості частоти; структуру регулювання частоти та потужності, структуру відповідальності за процес регулювання; вимоги до процесу й резерву відновлення частоти; порядок роботи системи передачі в аварійних режимах та у режимі відновлення; вимоги до моніторингу надання допоміжних послуг; порядок обміну інформацією між оператором системи передачі, ENTSO-E, регіональним координаційним центром, Координаційною групою з безпеки постачання; порядок

випробувань із перевірки базового навантаження;

- з додаванням глав, що визначають: зміст надзвичайної ситуації в ОЕС України та заходи з її подолання, зміст обміну резервами потужності, відповідні процеси й процедури; порядок регіонального розрахунку пропускнуої спроможності; процес складання графіків; процедуру регіональної координації відключень; процедури регіонального співробітництва, скоординованої переддиспетчеризації й зустрічної торгівлі, співробітництва між операторами систем передачі в підготовці персоналу, відповідального за роботу в реальному часі.

У січні-квітні НЕК «Укренерго» скоротила заборгованість перед учасниками балансуємого ринку до 13,7 млрд грн, а перед «зеленою» генерацією – до 16,3 млрд грн. Водночас учасники ринку електроенергії, насамперед державні, **винні** НЕК «Укренерго» 38 млрд грн, з яких 12 млрд грн – неплатежі постачальника «останньої надії».

При цьому, в бізнесу **відсутнє** розуміння того, «як борги виникають і як можуть бути погашені». Однак, на думку членів Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України, заборгованість на ринку природного газу обсягом 145 млрд грн **сформувалася** «через бездіяльність НКРЕКП» і внаслідок «систематичного порушення» менеджментом НАК «Нафтогаз України» чинних вимог «щодо забезпечення безпеки постачання природного газу споживачам».

За **висновками** Секретаріату Енергетичного співтовариства, енергетичні ринки в Україні не зможуть ефективно працювати, якщо не розв'язати проблему заборгованості. Єдиним способом розв'язання боргової проблеми є забезпечення платоспроможності виробників, постачальників і споживачів, насамперед кінцевих. І хоча Президент України підписав **закон**, спрямований на покращення платіжної дисципліни на ринку електроенергії, уряд досі не **скоротив** переліки захищених споживачів, дві третини яких не є підприємствами критичної інфраструктури. Остання новина, що стосується відповідної постанови, датована 26 лютого

2025 р., коли її вчергове доопрацьований **проект** з'явився на офіційному сайті Міненерго.

У травні Галузеві об'єднання **закликали** уряд ініціювати діалог з Європейською комісією в частині відтермінування запровадження в Україні механізму вуглецевого коригування імпорту (СВАМ), що має запрацювати з 1 січня 2026 р. Зокрема, Український союз промисловців і підприємців **вважає**, що запровадження додаткового мита за викиди CO₂ є «прямим ударом по конкурентоспроможності українського експорту». Федерація роботодавців України **наголошує**, що запровадження СВАМ призведе до зменшення експорту на \$1,8 млрд. В Асоціації професіоналів докілька **підкреслили**, що «під дію механізму потрапляють саме ті галузі, які складають основу українського експорту, є одними з найбільших роботодавців у регіонах і наразі не мають фізичної можливості модернізуватися». Провідне об'єднання енергетичних компаній України «Energy Club» уже **отримало** відповідь від Міненерго на своє звернення з цього питання, в якій профільне міністерство висловило «глибоке занепокоєння потенційним негативним впливом СВАМ на українську економіку та енергетичний сектор, особливо в умовах російської агресії» та ініціювало підготовку офіційного звернення до Європейської Комісії та Секретаріату Енергетичного Співтовариства, з проханням про тимчасове звільнення електроенергетичного комплексу України від СВАМ на час дії воєнного стану.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Напружені підготовка й проведення двосторонніх зустрічей із питань скринінгу «acquis» з Україною сформували стійке відчуття, що проблеми енергетичного сектору відсунуті на другий план. Якщо два місяці тому наступний опалювальний сезон був темою номер два, то тепер організацію всіх підготовчих і відновлюваних робіт покладено на Антикризисний енергетичний штаб, діяльність якого особливо не афішується.

Це не виглядало б настільки тривожно, якби Кабінет Міністрів не надавав переваги реактивному управлінню шляхом надання доручень, а не оперативному плануванню свого функціонування (про що, зокрема, свідчить **утворення** ще одного «штабу» для

«забезпечення сталого проходження опалювального сезону»). У зв'язку з цим виникає сумнів у спроможності уряду **організувати** «вчасне проведення ремонтів та відновлювальних робіт на потужностях, які були пошкоджені російськими атаками», якісну реалізацію ремонтної кампанії на українських АЕС і поповнення підземних газових сховищ за суттєвої нестачі коштів, яку **визнають** навіть у профільному міністерстві. Певно, саме цим зумовлена переговорна активність керівництва Міненерго, яке майже не щодня зустрічається зі своїми колегами з держав-членів ЄС і представниками міжнародних фінансових організацій.

Між тим, завдання на міжсезоння залишаються сталими:

1. Гарантування фізичної й кібернетичної безпеки критичної енергетичної інфраструктури України. Ідеться про активний і пасивний захист від подальших атак, особливо ключових вузлів системи.

2. Прискорення постачання обладнання для ремонту й відновлення енергетичних об'єктів, зокрема шляхом подальшого спрощення імпорту та чіткого визначення пріоритетних потреб.

3. Розміщення на місцях малих енергетичних установок із гарантованою потужністю 1-10 МВт, передусім когенераційних, що працюють на місцевому паливі та приєднані до систем розподілу. Особливу увагу варто приділити енергозабезпеченню мереж мобільного зв'язку, систем водопостачання й водовідведення.

4. Уведення в експлуатацію всіх 280 когенераційних установок і 145 блочно-модульних котелень, **наданих** Україні на безоплатній основі ще торік.

5. **Спрощення** процедур приєднання нових енергетичних об'єктів до електричних і теплових мереж.

6. **Скорочення** переліків захищених споживачів, дві третини яких не є підприємствами критичної інфраструктури.

7. Забезпечення контрольованих урядом і представниками держави в наглядовій раді

Групи Нафтогаз постачають щонайменше 4,5 млрд куб. м природного газу з ЄС, зокрема через Трансбалканський коридор, із метою якомога швидшого наповнення підземних сховищ.

8. Зняття організаційних обмежень на міждержавних перетинах, підвищення **встановлених** з 31 травня 2024 р. фіксованих максимальних граничних **цін** на ринку «на добу наперед», внутрішньодобовому й балансуючому ринках.

9. Стимулювання споживачів до енергозбереження, зокрема шляхом установлення тарифу, що гарантує певний обсяг

споживання за субсидованою ставкою, після чого споживач має платити вищу ціну.

10. Забезпечення постачання, передусім у найбільш постраждалих регіонах, невеликих когенераційних установок, котлів на скрапленому нафтовому газі, дровах та вугіллі з формування необхідних запасів пального для їхнього живлення.

11. Стимулювання інтересу бізнесу до підвищення власної енергетичної автономності (за перші три місяці 2025 р. підприємці подали заявок лише на 5,3 млрд грн, тоді як за три попередні – на 31,1 млрд).

V.

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНИХ ВИПЛАТ ДЛЯ ГРОМАДЯН, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ ЗА МЕЖАМИ УКРАЇНИ

Кабінет Міністрів врегулював питання включення періодів роботи за кордоном для призначення пенсії за віком. Зокрема [Урядовою постановою](#) затверджено новий порядок, який дає можливість включати періоди офіційної роботи за кордоном для визначення права для призначення пенсії за віком. Тепер це стосується і періодів роботи у країнах, із якими Україна не має відповідних міжнародних угод. До цього періоди офіційного працевлаштування за кордоном враховувалися лише у випадках, коли між Україною та іншою державою було підписано відповідний міжнародний договір, який регламентує порядок зарахування страхового стажу. Це значно обмежувало коло громадян, які могли претендувати на призначення пенсії за віком при поверненні в Україну.

Згідно з новим порядком, трудовий стаж, здобутий за кордоном, включається для призначення пенсії за віком на підставі офіційних документів із країни перебування. Йдеться про виписки, довідки й інші документи, які підтверджують, що період роботи був зарахований у пенсійній системі іншої країни. У разі відсутності таких документів або недостатньої інформації, Пенсійний фонд України звертатиметься за підтвердженням до компетентних органів іноземної держави через Міністерство закордонних справ. Це рішення має ключове значення для визначення права на призначення пенсії за віком, адже дає змогу враховувати весь період трудової діяльності українців, які офіційно працювали за межами нашої країни. Таким чином, Україна визнає внесок своїх громадян, які працювали за кордоном, зберігали зв'язок із Батьківщиною та планують або вже повернулися додому.

Також Міністерство соціальної політики України повідомляє про те, що [урядом України спрощено отримання пенсій та проходження ідентифікації для внутрішньо переміщених осіб](#), українців за кордоном та мешканців тимчасово окупованих територій. Зміни встановлюють єдині умови виплати пенсій для всіх громадян України, незалежно від їхнього місцеперебування. Порядок виплат пенсій, затверджений [Постановою КМ України від 11 лютого 2025 р. № 299](#), яка набула чинності у березні 2025 р. і поширюється на осіб, які:

- ✓ тимчасово проживають за межами України;
- ✓ проживають на тимчасово окупованих росією територіях України, включених до переліку, затвердженого Мінреінтеграції;
- ✓ які виїхали з тимчасово окупованих росією територій України та проживають на підконтрольній уряду України території.

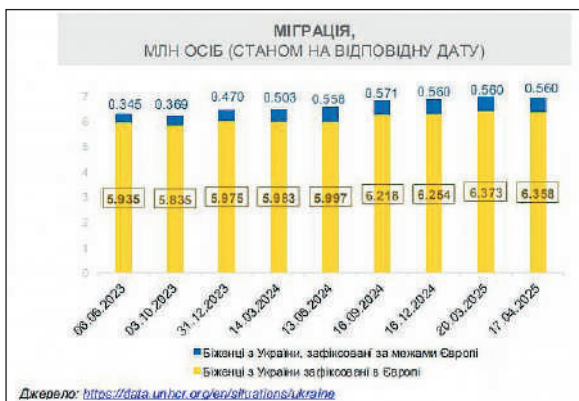
Зокрема, громадяни тепер мають змогу отримувати пенсію в будь-якому уповноваженому банку (а не лише в Ощадбанку) або через «Укрпошту». Це стосується всіх пенсіонерів, що виїхали з тимчасово окупованої території (ТОТ) або залишаються там, незалежно від наявності довідки ВПО. Змінити банк можна особисто у ПФУ, онлайн через вебпортал ПФУ або у відділенні нового банку. Умовою отримання пенсії є необхідність проходження щорічної фізичної ідентифікації та здійснення тих чи інших витратних операцій з картки. Також пенсіонери, що виїхали з ТОТ або залишаються там, мають повідомити органи Пенсійного фонду України,

що не отримують пенсію від російської федерації.

МІГРАЦІЙНІ ПИТАННЯ

Дані моніторингу Міністерства економіки України свідчать про те, що в Україні значно скоротилися темпи виїзду українців за кордон через війну, порівняно з минулим роком, але відтік людей триває. На початку 2025 р. спостерігалася певна стабілізація міграційних процесів. Так, порівняно з груднем 2024 р., загальна кількість українських біженців зменшилась приблизно на 300 тис. осіб. Повідомляється, що з початку цього року до Європи виїхали понад 100 тис. громадян України.

За даними Агентства ООН у справах біженців, станом на квітень 2025 р., було зафіксовано 6,918 млн біженців з України в усьому світі (6,358 млн біженців зафіксовано в Європі та 0,56 млн біженців за межами Європи).

За даними Єврокомісії, близько 4,3 млн громадян України мають статус тимчасового захисту в країнах ЄС. Єврокомісія прогнозує, що ця кількість залишиться стабільною протягом 2025 р., а потім знизиться до 4,1 млн

до кінця року. За даними Єврокомісії, зростання робочої сили в країнах ЄС за період з 2022 р. по 2024 р., значною мірою обумовлене саме припливом біженців з України, швидше за все, припиниться у 2025-2026 рр.

При цьому, в Євросоюзі починають порушувати питання про обмеження дії Директиви про тимчасовий захист, за якою в Європі живуть українські біженці. ЄС ініціював директиву у березні 2022 р., і це було тимчасове рішення щодо захисту людей, які рятуються від війни. Спочатку передбачалося, що документ продовжать лише двічі, а термін захисту закінчиться у березні 2025 р. Але Єврокомісія продовжила його до березня 2026 р.

Сьогодні, за повідомленням Euractiv, у ЄС обговорюють т. зв. «стратегії виходу», зокрема поетапне скасування деяких механізмів тимчасового захисту для мігрантів, у т. ч. і з України. Держави-члени можуть порушити питання про скасування дії Директиви про тимчасовий захист 12-13 червня на засіданні Ради з внутрішніх справ юстиції. Більшість країн ЄС підтримують продовження захисту громадян України, але експерти попереджають, що для цього залишилося мало правових можливостей, мотивуючи це ризиками перевантажити національні системи надання притулків.

На думку експертів, ЄС має розробити стратегію переходу від тимчасового захисту як для тих, хто хоче залишитися, так і для тих, хто має намір повернутися в Україну. Так, одним зі сценаріїв може бути звуження сфери захисту, наприклад, виключення людей, які повернулися в Україну на постійне місце проживання, з-поміж тих, хто може повернутися в схему через кілька місяців, або блокування нових прибулих від отримання пільг за чинними правилами.

Ще однією альтернативою може стати створення нового правового інструменту. Вперше з цією ідеєю у 2023 р. виступив Л. Аскер (L. Asscher), колишній голландський Міністр і спеціальний радник Комісії з України, який запропонував доповідь «Інтеграція людей, які біжать з України до ЄС», т. зв. «дозвіл на реконструкцію». Воно давало б право на тимчасове проживання строком до 10 років. У доповіді наголошувалося,

що, хоча заходи ЄС, які запроваджені відповідно до Директиви про тимчасовий захист були успішними, сьогодні необхідні більш довгострокові рішення, щоб надати переміщеним особам з України впевненість в ухваленні рішень, які допоможуть їм і зроблять внесок у розвиток країн, що їх приймають.

Однак, зазначається, що кожен варіант, чи то звуження сфери дії тимчасового захисту, чи то введення нового інструменту, обов'язкового чи необов'язкового, пов'язаний зі своїми складнощами та потребують обговорення.

При цьому, деякі країни вже анонсували можливі заходи щодо скорочення захисту для мігрантів з України.

Так, газета The Washington Post, з посиланням на внутрішні документи, повідомляє, що адміністрація Президента Д. Трампа розробляє плани фінансування, що спрямовані на висилку та повернення людей із зон активних конфліктів, включаючи 200 тис. українських мігрантів, які наразі перебувають у США. Зокрема, на «добровільну депортацію» планують витратити до \$250 млн, виділених на іноземну допомогу. Міністерство внутрішньої безпеки оголосило про те, що іммігранти, які добровільно погоджуються на «самодепортацію» до своїх країн, матимуть право на отримання від уряду США стипендій розміром \$1000. Ця ініціатива, яку називають «історичною допомогою для подорожей», має на меті заохотити людей добровільно покинути США. Стипендія виплачується після підтвердження повернення особи на Батьківщину через додаток. При цьому, Міграційне управління, пов'язане з ООН, не підтримує повернення людей до країн, які перебувають у зоні конфлікту. Також зазначається, що МОМ не відповіла на прохання про коментар.

Deutsche Welle повідомляє, що у Німеччині планують ухвалити два закони щодо обмежень для біженців та мігрантів. У середу 28 травня у німецькому Бундестазі має пройти голосування щодо двох законопроектів, пов'язаних із питаннями міграції. Згідно із законопроектами, біженцям з обмеженим статусом захисту, планують заборонити привозити членів сім'ї до Німеччини протягом двох років. Виняток робитимуть в окремих випадках, пов'язаних із важкими сімейними обставинами. Повідомляється, що зараз до країни в'їжджає близько 1 000 родичів біженців на місяць з обмеженим статусом захисту. Понад 30 НКО звернулися до уряду Німеччини із закликом відмовитись від цього плану.

Другий проєкт – скасування можливості набути громадянство за три роки. Консервативний блок ХДС/ХСС активно виступає проти т. зв. «турбонатуралізації», запровадженої попередньою правлячою коаліцією. 2024 р. термін, після якого можна отримати паспорт, скоротили до п'яти років, замість восьми, а у разі «виняткового ступеня інтеграції» – до трьох років. В останньому випадку заявники повинні володіти німецькою мовою на рівні С1 та продемонструвати «особливі професійні чи громадські заслуги». Новий коаліційний уряд Німеччини планує залишити в силі мінімальний термін у п'ять років і можливість подвійного громадянства.

Хоча зміни міграційної політики не у всіх знаходять підтримку. Так лунають заяви про те, що заява нового уряду Німеччини про те, що він хоче різко обмежити легальні шляхи в'їзду через програми гуманітарного прийому або возз'єднання сімей, є контрпродуктивною. Вважається, що така політика може навіть заохочувати нелегальну міграцію, з якою уряд планує боротися.

VI. ПОЗИЦІЇ ГРОМАДЯН З АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ¹

НАСКІЛЬКИ ВИ ДОВІРЯЄТЕ ТАКИМ СОЦІАЛЬНИМ ІНСТИТУТАМ? % опитаних																
	Липень-серпень 2021 р.				Вересень 2024 р.				Лютий-березень 2025 р.				Квітень-травень 2025 р.			
	Довіряють*	Не довіряють**	Важко відповісти	Баланс довіри-недовіри	Довіряють*	Не довіряють**	Важко відповісти	Баланс довіри-недовіри	Довіряють*	Не довіряють**	Важко відповісти	Баланс довіри-недовіри	Довіряють*	Не довіряють**	Важко відповісти	Баланс довіри-недовіри
Збройні сили України	68,3	24,8	6,7	43,5	91,5	5,9	2,6	85,6	93,5	4,7	1,7	88,8	92,7	4,6	2,8	88,1
Державна служба з надзвичайних ситуацій	61,4	28,7	9,9	32,7	83,1	12,4	4,4	70,7	85,5	10,4	4,1	75,1	88,2	7,8	4,0	80,4
Волонтерські організації	63,6	25,1	11,3	38,5	80,3	13,7	5,9	66,6	80,0	14,2	5,8	65,8	82,2	13,6	4,2	68,6
Добровольчі загони	53,5	33,4	13,1	20,1	79,5	12,3	8,2	67,2	85,5	8,5	5,9	77,0	80,2	12,0	7,9	68,2
Національна гвардія України	53,6	36,0	10,4	17,6	74,4	18,5	7,1	55,9	79,2	14,8	6,0	64,4	78,8	14,8	6,3	64,0
Державна прикордонна служба	55	34,3	10,7	20,7	69,8	23,4	6,9	46,4	73,7	20,4	5,8	53,3	77,6	15,9	6,5	61,7
Церква	63,5	26,3	10,3	37,2	62,5	26,8	10,6	35,7	64,7	22,2	13,1	42,5	63,5	23,5	13,0	40,0
Міністерство оборони України	–	–	–	–	62,8	29,1	8,1	33,7	63,1	29,0	7,9	34,1	65,5	26,2	8,3	39,3
Служба безпеки України (СБУ)	37,5	49,7	12,7	-12,2	63,6	26,1	10,3	37,5	63,8	28,1	8,1	35,7	64,5	25,9	9,8	38,6
Громадські організації	47	37,4	15,5	9,6	58,8	29,3	11,8	29,5	60,5	26,9	12,7	33,6	61,8	27,1	11,1	34,7
Президент України	36,2	57,6	6,2	-21,4	48,5	44,5	7,1	4,0	57,5	35,1	7,5	22,4	59,8	33,1	7,1	26,7

* Сума відповідей «повністю довіряю» та «скоріше довіряю».

** Сума відповідей «зовсім не довіряю» та «скоріше не довіряю»

¹ Результати соціологічного опитування, що проводилося соціологічною службою Центру Разумкова спільно з Київським Безпековим Форумом з 24 квітня по 4 травня 2025 р.

Опитування методом face-to-face проводилося у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернігівській, Чернівецькій обл. та м. Києві (у Запорізькій, Донецькій, Миколаївській, Харківській, Херсонській обл. – лише на тих територіях, що контролюються урядом України, та на яких не ведуться бойові дії).

Опитування проводилося за стратифікованою багатоступеневою вибіркою із застосуванням випадкового відбору на перших етапах формування вибірки та квотного методу відбору респондентів на заключному етапі (коли здійснювався відбір респондентів за статево-віковими квотами). Структура вибіркової сукупності відтворює демографічну структуру дорослого населення територій, на яких проводилося опитування, станом на початок 2022 р. (за віком, статтю, типом поселення).

Опитано 2 021 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,3%. Разом з тим, додаткові систематичні відхилення вибірки можуть бути зумовлені наслідками російської агресії, зокрема, вимушеною евакуацією мільйонів громадян.

НАСКІЛЬКИ ВИ ДОВІРЯЄТЕ ТАКИМ СОЦІАЛЬНИМ ІНСТИТУТАМ?																
% опитаних																
(продовження)																
	Липень-серпень 2021 р.				Вересень 2024 р.				Лютий-березень 2025 р.				Квітень-травень 2025 р.			
	Довіряють*	Не довіряють**	Важко відповісти	Баланс довіри-недовіри	Довіряють*	Не довіряють**	Важко відповісти	Баланс довіри-недовіри	Довіряють*	Не довіряють**	Важко відповісти	Баланс довіри-недовіри	Довіряють*	Не довіряють**	Важко відповісти	Баланс довіри-недовіри
Уповноважений Верховної Ради з прав людини	31,7	40,1	28,1	-8,4	42,4	34,4	23,2	8,0	40,1	34,0	26,0	6,1	47,1	34,0	18,9	13,1
Голова вашого міста/селища/села	57,1	33,6	9,3	23,5	47,4	44,7	7,9	2,7	50,8	42,0	7,3	8,8	53,1	40,7	6,2	12,4
Національний банк України	29,1	60,1	10,9	-31,0	50,2	39,4	10,4	10,8	50,6	37,4	12,1	13,2	50,4	38,9	10,8	11,5
Національна поліція України	38,5	52,9	8,5	-14,4	49,8	41,4	8,8	8,4	46,7	46,3	6,9	0,4	49,6	43,4	7,0	6,2
Місцева рада вашого міста/селища/села	51,4	37,8	10,7	13,6	44,6	45,9	9,4	-1,3	47,6	43,5	8,9	4,1	48,0	42,4	9,5	5,6
ЗМІ України	45,4	45,8	8,9	-0,4	44,6	48,1	7,3	-3,5	41,2	50,4	8,4	-9,2	44,4	47,0	8,6	-2,6
Профспілки	21,2	54,8	24,0	-33,6	25,9	46,1	28,0	-20,2	22,5	45,9	31,6	-23,4	28,6	44,2	27,2	-15,6
Комерційні банки	18,2	70,7	11,1	-52,5	29,3	54,9	15,8	-25,6	31,3	53,8	15,0	-22,5	29,1	56,0	14,9	-26,9
Національне агентство з питань запобігання корупції	13,2	69,6	17,2	-56,4	19,2	57,4	23,4	-38,2	19,0	62,1	18,8	-43,1	24,3	56,0	19,6	-31,7
Спеціалізована антикорупційна прокуратура	13,6	69,3	17,2	-55,7	19,4	58,0	22,7	-38,6	20,4	61,6	18,0	-41,2	25,0	56,7	18,2	-31,7
Національне антикорупційне бюро України (НАБУ)	15,2	69,6	15,3	-54,4	22,1	58,0	19,9	-35,9	21,3	62,3	16,5	-41,0	25,1	57,7	17,1	-32,6
Прокуратура	17,8	71,1	11,1	-53,3	23,2	62,6	14,1	-39,4	22,5	63,5	14,0	-41,0	26,3	62,1	11,6	-35,8
Уряд України	21,5	72	6,6	-50,5	20,5	72,5	7,1	-52,0	22,5	70,7	6,8	-48,2	24,5	68,8	6,6	-44,3
Суди (судова система в цілому)	15,5	74,2	10,4	-58,7	16,4	70,2	13,5	-53,8	14,4	72,9	12,8	-58,5	17,3	71,1	11,6	-53,8
Верховна рада України	18,7	75,1	6,1	-56,4	16,0	78,5	5,6	-62,5	17,8	76,7	5,4	-58,9	19,6	74,7	5,6	-55,1
Державний апарат (чиновники)	14,9	75,7	9,4	-60,8	14,2	77,4	8,3	-63,2	13,3	79,2	7,6	-65,9	17,5	74,5	8,1	-57,0
Політичні партії	16,1	71,7	12,2	-55,6	14,7	73,5	11,9	-58,8	10,2	77,4	12,5	-67,2	14,9	73,1	12,0	-58,2

* Сума відповідей «повністю довіряю» та «скоріше довіряю».

** Сума відповідей «зовсім не довіряю» та «скоріше не довіряю»

З ЯКИМ ІЗ НАВЕДЕНИХ СУДЖЕНЬ ВИ БІЛЬШЕ ЗГОДНІ?

% опитаних

	Червень 2010 р.	Травень 2013 р.	Вересень 2017 р.	Листопад 2019 р.	Червень 2021 р.	Травень 2023 р.	Червень 2024 р.	Квітень-травень 2025 р.
Демократія є найбільш бажаним типом державного устрою для України	51,7	47,9	56,3	49,5	53,6	73,1	61,2	61,2
За певних обставин авторитарний режим може бути кращим, ніж демократичний	21,6	22,5	18,0	21,9	23,8	9,5	14,8	12,9
Для такої людини, як я, не має значення, демократичний режим у країні чи ні	14,6	16,7	13,8	12,8	14,8	8,8	12,5	15,2
Важко відповісти	12,0	12,9	11,9	15,7	7,9	8,6	11,5	10,7

ЯКЕ З ЦИХ СУДЖЕНЬ ВАМ БЛИЖЧЕ?

% опитаних

	Червень 2010 р.	Травень 2013 р.	Грудень 2017 р.	Листопад 2019 р.	Червень 2021 р.	Травень 2023 р.	Червень 2024 р.	Квітень-травень 2025 р.
Звичайно, важливими є і свобода, і достаток, при цьому в обмін на власний добробут я готовий поступитися державі часткою своїх прав та громадянських свобод	30,1	26,5	25,0	27,8	30,8	23,0	24,2	26,7
Звичайно, важливими є і свобода, і достаток, при цьому заради особистої свободи та гарантій дотримання всіх громадянських прав я готовий терпіти певні матеріальні труднощі	32,4	43,4	38,0	39,1	43,1	50,9	46,9	45,4
Важко сказати	37,6	30,0	37,0	33,1	26,1	26,1	28,9	28,0

Над номером працювали:

Колектив авторів: Ю. Якименко (керівник проєкту), А. Биченко, О. Мельник, М. Міщенко, М. Пашков, О. Пищуліна, В. Омельченко, Г. Рябцев, П. Стецюк, М. Сунгуровський, В. Юрчишин, Л. Бондаренко.

У підготовці матеріалу взяли участь практикантки Центру Разумкова: студентки Київського столичного університету ім. Б. Грінченка – Є. Сіріна та Т. Хвостова
Редакційно-видавничий відділ: З. Міщеня, О. Перевозник, Т. Овсяник.

Наша адреса:

01032, м. Київ, бул. Тараса Шевченка, 33Б, 7-й поверх

Телефон: (38 044) 201-11-98

Факс: (38 044) 201-11-99

e-mail: info@razumkov.org.ua

Вебсторінка: www.razumkov.org.ua

